

Kunnioittavan keskustelun 10 käskyä

1

Säilytä nöyrä asenne.

Voi hyvin olla, että olet väärässä ja toinen on oikeassa. Ole valmis muuttamaan mieltäsi. Hylkää dogmaattinen jääräpäisyys.

2

Muista että me ihmiset, sinä mukaan lukien, olemme alttiina monenlaisille kognitiivisille vinoumille.

Pidämme itseämme fiksumpina kuin olemmekaan (Dunning-Kruger-efekti). Pistämme myös enemmän painoa omia käsityksiämme tukevalle kuin niitä kyseenalaistavalle informaatiolle (vahvistusvinouma). Nämä ja monet muut vinoumat ovat hedelmällisen keskustelun esteinä. Ole itsekriittinen ja tiedosta niiden vaikutus.

3

Tiedosta tunteiden vaikutus.

Mitä tärkeämpiä ja henkilökohtaisempia keskusteltavat asiat ovat, sitä enemmän ne synnyttävät tunteita. Oman lempiajatuksen kriittinen käsittely voi tuntua henkilökohtaiselta hyökkäykseltä. Kun tunteet ovat pinnassa, selkeä ajattelu helposti hämärtyy ja arvostelukyky heikkenee.

4

Tee oikeutta keskustelukumppanisi näkemyksille.

Älä tee niistä karikatyyriä (ns. olkiukkoa) ja hyökkää tällaista vääristelyä näkemystä vastaan. Kysy ennemmin keskustelukumppaniltasi, oletko ymmärtänyt hänen argumenttinsa oikein ja vastaa sitten siihen.

5

Pysy aiheessa.

Joskus vaikeat kysymykset yritetään haudata johtamalla keskustelu toissijaisiin kysymyksiin (ns. red herring). Reilu keskustelija ei pakene haastavia argumentteja vaan joko vastaa niihin tai muuttaa näkemystään.

6

Ole asiallinen.

Älä hyökkää keskustelukumppanisi henkilöä vastaan (ad hominem). Älä myöskään vinoile, kettuile, saati pilkkaa. Älä oleta keskustelukumppanista mitään sellaista, mitä hän ei ole itse selvästi ilmaissut. Älä myöskään heittäydy marttyyriksi. Älä ylipäänsä sekoita liiallisia emootioita keskusteluun vaan pysy tiukasti asiassa. Ole kohtelias ja ystävällinen.

7

Auta keskustelukumppaniasi säilyttämään kasvonsa.

Älä pyri saattamaan häntä noloihin tai häpeällisiin tilanteisiin. Näkemyksen muuttaminen voi olla psyykkisesti vaativaa. Tee se toiselle mahdollisimman helpoksi olemalla reilu ja turvallinen keskustelija. Älä käännä veistä haavassa, jos toisen argumentit osoittautuvat heikoiksi.

8

Hylkää retoriset temput.

Asiallisessa keskustelussa ei ole kyse sellaisesta väittelystä, joka tulisi voittaa keinolla millä hyvänsä. Taitavalla kielenkäyttäjällä on lukuisia tapoja olla nokkela ja viiltävä ja säilyttää samalla muka-asiallinen julkisivu. Keskustelukumppanin saa näyttämään törpöltä ja tämän näkemyksen hölmöltä kielellisellä taituruudella, joka ei kuitenkaan pohjimmiltaan käy vasta-argumentista. Keskustelukumppani ei ole vihollisesi eikä edes vastustajasi. Älä kohtelee häntä niin kuin hän olisi sellainen.

9

Edellytä toiselta asiallista keskustelua.

Hedelmällinen keskustelu ei valitettavasti onnistu, jos vain toinen noudattaa pelisääntöjä. Jos sinä pyrit tekemään oikeutta toisen näkemyksille, pysymään aiheessa ja olemaan asiallinen, mutta toinen vähät välittää tällaisista periaatteista, keskustelu ei onnistu. Sinulla on oikeus edellyttää toiselta sitä, mihin itsekin pyrit. Jos tämä ei toteudu, on kyseenalaista, kannattaako keskustelua jatkaa.

10

Ole kuitenkin ymmärtäväinen.

Älä tee keskustelusta temppurataa, jossa toinen diskataan heti, jos hän rikkoo vähänkin "sääntöjä". Jos keskustelukumppanisi hermostuu tai hän lipeää asiattomiin temppuihin, voit huomauttaa hänelle tästä. Hän voi hyvinkin palata asialliseen ajatustenvaihtoon. On inhimillistä, että ideaaliseen keskusteluun ei aina päästä.